

מסורת הש"ס

(א) זכרות מ: (ב) שס סח; (ג) [לעיל נא:]; (ד) ויבמות (ה) [ג:]; (ו) שבעים פ' [ג:]; (ז) ר"ה: יבמות פג, (ח) מ"ק (ט, י) כ"ל ד"ל דבר שאינו דגן, מנחה אש, (יא) [ב"מ] ט: ומנחת ספ"ט.

הגהות הב"ח

(א) ש"ש ד"ה מנח קולי וכו' מנח אין משעה בלז קל כ"ל ויבמת בין נמחק:

גליון הש"ס

תנא קולי קולי קתני. עיין מיר מו ע"ב מ"ה ת"ש דמנח ועיין מגילה ה ע"ב מ"ה ממעט:

מוסף רש"י

לא כל הרצפה יטול את השם יטול. לטול לא הוסיף חס וחס לנשים אין זה אלא גזירה שמראה עצמנו שכול לבין לנו (ברכות י"ג). אמרי מלאכה היא דלית ליה. הוסיף אומר שאינו מלאכה אלו מבין שממנת משעה בלז הוא טול אלא אין לו מלאכה לעשות אומר בטלני איכא בשוקא. אף כימי מלאכה (שם). מלאכה בגלל דקמת, ב"ש אוריים וכו' מתיריים. לעשות מלאכה (בבמות י"ג).

מוסף תוספות

א. דמדקאמר וחשיב המקומות קודם משמע דמאן דאמר וכו' הכי מקום שנהגו בו רבי הלכות. מוס' ר"פ. ב. [נ"א] הנה אמר ליה, פשיטא מיהא פלשתי, המועד לא מתחלין. מוס' הל"ש.

רבינו חננאל

ובכל מקום תלמודי חכמים בתלים, רש"י אומר ל חכמים אדם עושה עצמו תלמיד חכם. ורמב"ם פ"ה אי משום הדחייתו ליהודה, א"כ מדתן לענין החתן איכא משמע. ואמר ר' יוחנן מוחלפת השיטה, כלומר הפוך דברי ת"ק לרשב"ג. ורב שישא אמר לא תיפוך, וכליל דבריו פשוטין הן. וחכמים אומרים ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, ובגליל לא היו עושין מלאכה כל עיקר, פירוש כל היום. הלילה בגליל, ב"ש אוריים וכו' מתירין עד חצות החמה. ואקשינן בתחלת פרקין קתני מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים, מכלל דבמנהגא תליא מילתא, והכא קתני בית שמאי אסורין ובית הלל מתירין, ואפי' לבי' לאחז הנך חממה אסורין, מכלל דאיסורא איכא, וליחיי וזכי נהוג. ופרקינן

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

נה.

עין משפט
נר מצוה

מד א מ"י פ"ד מהל' ק"ש הלכה ז סמג עשין יח טו"ש ע"ה פ"ד ט"ף ג: מה ב ג ב"ג פ"ח מהל' יו"ט הלכה יט סמג לאון עה טו"ש ע"ה אר"ח ס"י מסק ספ"ה ה:

לעני רש"י

ביב"ד ל. ג. ג.

רבינו חננאל (המשך)

גריד במועד, כלומר זו השבולת אינה קולטת קודם ששה עשר בניסן, ונמצאת כאלו נודעה אחר הניסן, והיא אסורה עד ששה עשר בניסן הבא אחר זה, ואם היא נשתלת במקום הניסן ביום שלשה עשר בניסן, קלטה קודם הניסן, והניסן מתחיה ככל הבואה שבעולם. ואקשינן אמאי פסיק ותני ב"ב' מכלל דיד' לא איפשר, לא שמעיתין ליה ל' יהודה דאמר כל הרבכה שאינה קולטת לג' ימים שוב אינה קולטת, ואפילו הושתל ב"ד הא יכאב ג' ימים, ארביסר וחמיסר ומקצת שיחטר, וקיימא לן מקצת (שיחטר) היום ככולו, ש"מ דלית ליה ל' יהודה הויתר עשית מלאכה בארביסר כלל, לפיכך הנייה מנכש ב"ג. ופירוש רב יוסף ור' בריהוואת אליבא דבני גליל היא שניה שאין עושין מלאכה ביום י"ד כלל. ואמרין אפילו לבני גליל אין אסורין אל"א יום ממש, אבל ליל י"ד ב"ה מתירין, ולדבריהן היה לו לומר המנכש לילי י"ד. ופירוש רב ששת הא מתניתא אליבא דר"ש שנהא שאוסרין אפילו הלילה, רב אשי אמר אפילו תימא אליבא דב"ה, דלא שנה אל"א דבר שהווא רוח בני אדם, ור' יוחנן בני אדם לנכש בלילות, לפיכך לא תנא המנכש בלילה. ורבינא אמר אמאי לא תני לילי י"ד, חד מקצת היום ככולו אמרין תרי לא אמרין, פירוש המנכש לילי יום י"ד או יום י"ד, זכירין אנו לומר מקצת היום ככולו, ולהשבו יום י"ד כולו ויום ט"ז כולו ומקצת ט"ז עד שעת הקרבת הניסן לחשבו ככולו, נמצא תרי מקצתו ככולו כאלו הן ימים, יום י"ד ויום ט"ז, ותרי מקצת היום ככולו לא אמרין, דכי האי גונא לא משתכח אל"א שני מקצת ויום אחד בלבד. ויש שמחליפין דברי ר' יהודה לר' יוחנן, דמערמירין תחלת הפרק ל' יהודה, והיא דתני מנהג, ור' מאיר סבר איסור, והפירוש במקומו עומד בין ל' יהודה בין ל' מאיר, הפירוש שפירשונו איכא ב' יהודה ויהודה ויהודה ויהודה איכא ב' מאיר, גירסא דמתיבתא דתניא אמר ר' יהודה ביהודה בראשונה היו עושין מלאכה בערבי

קולי קולי קתני. בלא דר' אלעזר דאסר להושיט אכזעו זמיס ז"ל קולי קולי קתני דהא זמשהא בלז לכל הפחות כל גופו אסור אפילו זכרון וזמעינת ליבור מותר זכרון כדמוכח בפ"ק דמענינת (דף י"ג): אמר ר' מאיר מה ראייה יהודה וגלילי כאבן. לרבי מאיר דלית ליה דהוי מנהגא

קסדר ללא נחלקו ז"ש וז"ה דדבר זה דזמנהג לא שייך פלוגתא דליחוי היכי נהוג: מדקאמר ר"מ מנהגא מכלל דרבי יהודה איסורא קאמר. אמנתמין ליכא למידק הכי מדקאמר ת"ק מנהגא מכלל דחכמים איסורא קאמרין דאמנת' איכא למימר דתרווייהו סברי מנהגא ור"מ חכמים למ"ק למה אתה סומס דברך והלא אתה יכול לפרש דברך ולבאר דגליל אין עושין וזיהודה עושין וזמעינתא לא שייך לפרש כן: כל הרבכה שאינה קולטת, וא"כ א"כ למה אינו שומתה במקום הגריד אי קלטה עד שלשה ימים שרי לה עומר ואי לא קלטה שוב לא תקלוט ואינו לרין גריד כמו חטיב דכלא וי"ל דזמקוס הגריד מאלמת לקלוט יותר מג' ימים א"כ יש לחוש כשיראה שלא תקלוט שישמול אותה זמקוס הטיט אחר העומר:

ומאי אפילו אפי' הני נמי דוותר. ה"מ לשניי דכדסמוך אפי' הני נמי דלזוך המועד מיגמר אין אסורין לא ליה נחל ליה למדמי שלא יפשוט מנהג כלל דלשמה מצי למימר דלזוך המועד אסורין נמי מתחלין ב:

עולי

מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין מדקאמר ר' יהודה איסורא קאמר וסבר ר' יהודה ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה והתניא ר' יהודה אומר המנכש בשלשה עשר ונעקרה בידו שותלה במקום חטיב ואין שותלה במקום הגריד בשלשה עשר אין בארבעה עשר לא מכדי שמעינן ליה ל' יהודה דאמר כל הרבכה שאינה קולטת לשלשה ימים שוב אינה קולטת ואי ס"ד ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה למה לי שלשה עשר והאיכא ארביסר וחמיסר ומקצת שיחטר אמר רבא בגליל שנו והאיכא ליליא אמר רב ששת כב"ש רב אשי אמר לעולם כב"ה לפי שאין דרכן של בני אדם לנכש בלילה רבינא אמר לעולם ביהודה ובהשרשה חד מקצת היום ככולו אמרין תרי מקצת היום ככולו ואי אמרין תרי מקצת היום ככולו אמרין תרי לא אמרין, פירוש המנכש לילי יום י"ד או יום י"ד, זכירין אנו לומר מקצת היום ככולו, ולהשבו יום י"ד כולו ויום ט"ז כולו ומקצת ט"ז עד שעת הקרבת הניסן לחשבו ככולו, נמצא תרי מקצתו ככולו כאלו הן ימים, יום י"ד ויום ט"ז, ותרי מקצת היום ככולו לא אמרין, דכי האי גונא לא משתכח אל"א שני מקצת ויום אחד בלבד. ויש שמחליפין דברי ר' יהודה לר' יוחנן, דמערמירין תחלת הפרק ל' יהודה, והיא דתני מנהג, ור' מאיר סבר איסור, והפירוש במקומו עומד בין ל' יהודה בין ל' מאיר, הפירוש שפירשונו איכא ב' יהודה ויהודה ויהודה ויהודה איכא ב' מאיר, גירסא דמתיבתא דתניא אמר ר' יהודה ביהודה בראשונה היו עושין מלאכה בערבי

פסחים עד חצות ובגליל לא היו עושין כל עיקר, פירוש ר' מאיר סבר אין דבר זה הלוי במנהג אלא אם הלכת כבני יהודה, בני גליל טועים הם, ואם הלכה כבני גליל בני יהודה עוברים על הדין. אמר לו ר' יהודה דבר זה במנהג תלמידי, וכן אמר לו יחי מאי ראייה ליהודה וגלילי מפתח, אלא מקום שנהגו לעשות עושין, שלא לעשות אין עושין, ש"מ מאקרא ל' יהודה מנהג, מכלל דר' מאיר אסורה קאמר, ומתני' דקתני מנהגא ר' יהודה הוא, ור' מאיר פליג ואמר איסורא.

מתני' ר"מ אומר כל מלאכה שהתחיל בה כו'. פשוטה היא. ובעינן למפשט טעמא דר' מאיר, ופשיטין דאתחילי לא מתחלין בארבעה עשר כלל ואפילו מצי למגמרינהו, ומה שהתחיל קודם י"ד, אם הוא לצורך המועד גמור, יאיר לא לא.

תנא קולי קולי נקט. כל הני אין זין חד תנא אמרינהו וקולי קולי נקט זרישא תנא אין (א) זין משעה בלז קל מיוה"כ למחלה אלא שיה ספיין כו' וסיפא תנא אין משעה בלז קל מתענית ליבור אלא לענין מלאכה וזמורי דחמייר משעה בלז מתענית ליבור לא איירי

תנא קולי קולי קתני: ובכל מקום ת"ח וכו': למימרא דרשב"ג סבר לא חיישינן ליהורא ורבנן סברי חיישינן ליהורא והא איפכא שמעינן להו דתנן כ"ה חתן אם ירצה לקרות קרית שמע לילה הראשון קורא רשב"ג אמר לא כל הרוצה ליטול את השם יטול אמר ר' יוחנן מוחלפת השיטה רב שישא בריה דרב אידי אמר לא תיפוך דרבנן אדרבנן לא קשיא הכא כיון דכולי עלמא עבדי מלאכה ואיהו לא עביד מיחוי כיהורא אבל התם כיון דכולי עלמא קרי ואיהו נמי קרי לא מיחוי כיהורא דר' שמעון בן גמליאל אדרשב"ג לא קשיא התם הוא דבעינן כוונה ואנן סהדי דלא מצי כווני דעתיה מיחוי כיהורא אבל הכא לא מיחוי כיהורא אמרי מלאכה היא דלית ליה פוק חזי כמה בטלני איכא בשוקא: מתני' וחכמים אומרים ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות ובגליל לא היו עושין כל עיקר הלילה ב"ש אסורים וכו' מתירין עד חצות החמה: גמ' מעיקרא תנא מנהגא ולבסוף תנא איסורא אמר ר' יוחנן לא קשיא הא ר' מאיר הא ר' יהודה דתניא אמר ר' יהודה ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות ובגליל אין עושין כל עיקר אמר לו ר"מ מה ראייה יהודה וגליל כאבן אלא מקום שנהגו לעשות מלאכה עושין

מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין מדקאמר ר' יהודה איסורא קאמר וסבר ר' יהודה ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה והתניא ר' יהודה אומר המנכש בשלשה עשר ונעקרה בידו שותלה במקום חטיב ואין שותלה במקום הגריד בשלשה עשר אין בארבעה עשר לא מכדי שמעינן ליה ל' יהודה דאמר כל הרבכה שאינה קולטת לשלשה ימים שוב אינה קולטת ואי ס"ד ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה למה לי שלשה עשר והאיכא ארביסר וחמיסר ומקצת שיחטר אמר רבא בגליל שנו והאיכא ליליא אמר רב ששת כב"ש רב אשי אמר לעולם כב"ה לפי שאין דרכן של בני אדם לנכש בלילה רבינא אמר לעולם ביהודה ובהשרשה חד מקצת היום ככולו אמרין תרי מקצת היום ככולו ואי אמרין תרי מקצת היום ככולו אמרין תרי לא אמרין, פירוש המנכש לילי יום י"ד או יום י"ד, זכירין אנו לומר מקצת היום ככולו, ולהשבו יום י"ד כולו ויום ט"ז כולו ומקצת ט"ז עד שעת הקרבת הניסן לחשבו ככולו, נמצא תרי מקצתו ככולו כאלו הן ימים, יום י"ד ויום ט"ז, ותרי מקצת היום ככולו לא אמרין, דכי האי גונא לא משתכח אל"א שני מקצת ויום אחד בלבד. ויש שמחליפין דברי ר' יהודה לר' יוחנן, דמערמירין תחלת הפרק ל' יהודה, והיא דתני מנהג, ור' מאיר סבר איסור, והפירוש במקומו עומד בין ל' יהודה בין ל' מאיר, הפירוש שפירשונו איכא ב' יהודה ויהודה ויהודה ויהודה איכא ב' מאיר, גירסא דמתיבתא דתניא אמר ר' יהודה ביהודה בראשונה היו עושין מלאכה בערבי

העוית. שמתמר ליקלט קודם העומר שהעומר מתיר את הנשרשין אצל הנשרשין אחר חצות אסורין משום חדש עד שיצא עומר האב: הגריד. יבש שאינו מותר לקלוט: מנכש זשלשה עשר קתני מנכש זשלשה עשר לא קתני ומ"ט נקט שלשה עשר ולא קתני ארבעה עשר אי משום דלא מיקלטה לפני העומר הקרב זששה עשר מכדי שמעינן לרבי יהודה כו' זפ"ק דראש השנה (דף י"ג): ואי ארבעה עשר מותר במלאכה ניקוטו ארביסר נמי דהא איכא מקצת ארביסר ותמיסר כוליה ומקצת שיתסר עד שעת הקרבתו: בגליל שנו. שלא מוחלפת השיטה, כלומר הפוך דברי ת"ק לרשב"ג. ורב שישא אמר לא תיפוך, ובגליל דבריו פשוטין הן. וחכמים אומרים ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, ובגליל לא היו עושין מלאכה כל עיקר, פירוש כל היום. הלילה בגליל, ב"ש אוריים וכו' מתירין עד חצות החמה. ואקשינן בתחלת פרקין קתני מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים, מכלל דבמנהגא תליא מילתא, והכא קתני בית שמאי אסורין ובית הלל מתירין, ואפי' לבי' לאחז הנך חממה אסורין, מכלל דאיסורא איכא, וליחיי וזכי נהוג. ופרקינן

לא קשיא מתני' דרבי פירקא דתני מנהגא לר' מאיר, והא דקתני איסורא לר' יהודה. במאי אוקימתה להא מתני' כו' יהודה, וסבר ר' יהודה ארבעה עשר מותר במלאכה כלל דקתני וחכמים אומרים ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, והתניא ר' יהודה אומר המנכש בשלשה עשר ונעקרה בידו שותלה במקום חטיב ואין שותלה במקום הגריד, ואי ס"ד ל' יהודה ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה, מכדי (על) מאי קא מהדר ר' יהודה למפתיה להאי שבותל העומר הקרב בששה עשר בניסן, שכל תבואה הנודעת בששה עשר בניסן, אסורה באכילה עד שיבוא עומר אחר ויתירנה. ואם ישתלנה במקום הגריד שהוא מקום היבש, כדורטיסין במשקין בני השלחין, אם איתה שרה מטוננת מותרת, ואין משקין שרה